

Boštjan M. Zupančič

ZAHVALNA PESEM

(Na zahvalni dan leta 1991)

Zadnji četrtek v novembru,
ko ležeta na zemljo mraz in mrak,
ko listje z vej sesuje se, z dreves,
ko že je zunaj hladen, vlažen zrak,
ko že pozabljena poletne so gorkote
in petje ptic in čričkov glas,
nenadnih gromov in neviht
in nenavadnih hrepenenj,
drugačen čas
med nas
prišel je
in v sleherno slovensko vas.
Tam opustela,
zdaj samotna polja,
že dala so svoj sad in žita klas.

Žit, koruze in krompirja že nabrekle kašče
so in v kletih nabrekli sodi vina;
rumeno lesketa se zdaj pred nami,
na sonce zlat spomin,
kristalna rosa presvetljenih juter,
spokojnih dopoldnevov sončnih
in večerov tihih,
še prej ko zima spet opomni vas,
in jaz v stihih,

kje, o kje!,
je še ta mračni marčni čas!

Še prej
me glà, oblačnost, burje šum po krošnjah,
pa bližnji sneg morda,
mehkoba,
ki padel po vrheh bo in utišal svet –
v sebi vseeno se spomin ohranja,
ne le spomin,
prav v snov in v lesket
ujeti sončni žarki,
beg belih oblakov preko poletnih popoldanskih
neb.

Ker s temò jeseni, zime,
v resnici
ne presahneta
svetloba in toplota,
in kar kot siva smrt se vidi časa in narave,
metafora je s črno smrtjo sprave,
je zmota nas ljudi,
je le začasen zimski sen,
ki nam ga pošlje večni Bog.

On nas za tren iztrezni,
že zdaj,
opomni nas na naš *memento mori*,
predno odpro se na koncu tudi nam –
nebeški dvori.

Res.
Kmet bolje ve,
kako vse po porodu plodnem rado spi,

umakne vase se
in ždi;
tako drevesa, polja in dobrave,
senožeti, rožice in trave,
srnjad v gozdu in vsi čudeži narave,
v brlogcih svojih zajčki vsi, lisice,
veverice, jazbec, jastrebi in prepelice
v gnezdih
ter sem ter tje
še en pozabljen list
se vda,
ne viden v gozdu,
sam,
zvrtniči se
na tla:
zunaj ob okna, čuj brbot dežja,
v ognju pa prasket lesa,
od vej, po strehi, po žlebovih,
da,
sem rekel,
morda,
že prvi
sneg.

Čas za zahvalo torej,
misel na smisel in
spokoj,
še predno na Rakov povratnik navpično sonce
nam sporoči najkrajši dan v letu,
a že potem, ko prve slane sled,
tri mesece pred snegom v zametu
ter gole veje vkovane v ledeni žled
nam dajo vedet' spet,

kako se spat
odpravlja svet.

Zahvalni dan,
ko se zakuri krušna peč,
da v njo purana po novosvetni šegi dajo leč,
puritansko žrtev in indijansko –,
bogú poletja.

Rdečeokoži domorodci, prijazni,
napadalni Siouxi ne,
oni iz dobrodušnega plemena Cherokee,
angleškimi puritancem
po begu od nas,
od starega sveta, Evrope, dali so
purana, krompir, koruzo in tobak,
sadove kontinenta,
ki sicer tak,
star po zemsko šteti dobi,
a mlad po odkritju,
zdaj tudi nam tu,
kjer celo hiša, v kateri ste,
starejša je,
kot tam sta ustava in država –
pogrinja z vsem tem obloženo mizo.

Pred prvo slano pobereš šipek, hibiskus,
plod divje vrtnice,
a brusnic ne,
dokler jih ne pobeli prvi pravi mraz,
s sladkorjem
jo prevri, z žganjem prelij
in že imaš brušnični sok, namaz,
in bučke zlatorumene za nas

ponudi k obloženi puri,
ko sedemo na toplo, za mizo,
za zaprte duri.

Zbrani v tej sobi, hiši,
ob topli peči, tukaj,
drug z drugim, skupaj,
le kar!,
zahvalimo morda se Bogu
in morda naravi,
za plod poletnih dni,
za dar
v kruhu, mesu, sadju, zelenjavi,
da z zvenom vinskih čaš
še strastnemu bogu Dionizu na oltar,
ker zven in zvon njegov sta glas,
vohu, tipu, okusu in očem
še sluh dodan navzven, vsekdar,
predočimo,
kar pamet sicer ve,
a česar se srce tako,
tako zelo
boji.

Da namreč za življenjem Thanatos,
smrt,
v temo in hlad brezdanjega vesolja
tu nad nami
nas mrazu izginotja izpostavi,
v ukrivljeni prostor, v katerem čas,
na zemlji naš ječar in gospodar,
tam kar ne teče več,
stoji.

Tam, kjer se nič ne dogaja,
kjer človek vsak sam
v neskončno večnost se poraja,
spet,
kot je bil prej,
nič,
a zlit z vsem,
kar je
in sploh kdaj je bilo.
In vsem,
kar bo.

Tja gremo vsi,
od tam smo mi,
ki tukaj zdaj,
kakor pač že
in vsak po svoje
z ljubeznijo, skrbmi,
morda pa radoživo v sebi poje,
čisto preprosto smo,
živimo.

Tja gremo vsi.
Za tren pomislite na tiste,
ki so že odšli;
če so vas imeli radi,
z molitvijo v srcu svojem,
in ne sramujte solze skrivne se v očeh.
Ker zdaj so vsi tu,
med nami
in njihov duh
neprepoznan

kot medle megle tu čez hrib, ravan
se giblje nad vodami.

Življenje napor volje,
izgnano iz nebesa,
od Celote Biti
ločeno je stanje
duha in telesa,
začasen čuden red,
iz česa,
če ne iz sonca?,
porojeno iz čudesa,
zanj pravih ni besed:
rojstvo, gibanje in preminutje --
pred njim zaslon, meglà, zavesa.

Jesen umiranje, razpad je,
entropija,
resnica o nečem, ki prav na dnu,
morda pa prav o tem samotnem snu
je
prebujenje –
zato vsa nostalgija,
povratek s čolnarjem večnim tiho čez vodo,
v Had,
domú.

Nihče od nas ne ve,
od kod smo tu,
pravzaprav – če sploh? –
in če,
čemú,
zakaj,

še najmanj pa
do kdaj.

V dnevih turobnih teh spet pripoznamo,
kot po ljubezni strastni, bežni,
da od poletja,
je kot prej od nje,
ostal spomin le nežni.
In kakor ljubezni,
tako pesem,
več ne prikliče želje,
vendar nas med besede in vrstice pelje
s kozarcem v roki vina,
ena od konsolacij svet'ga Avguščina.

Zato z razlogom in s pravico,
v svoji tu začasnosti,
s pravico sveto
na te tolažbe
in še druge,
od pesmi skromne poučeni,
in brez tuge,
za prelest hvaležni,
ujeto v zlato vince rujno,
v pomisli na novo rojstvo
in na vigred bujno,
kozarce dvignimo – in čujmo:

Ko v rokah vina čašo zdaj držimo,
hej!,
predno ga k ustnam damo,
ovejmo se v dnu srca,
da že oddavno se poznamo
prej

in da četudi čisto noro
v časa tej prevladi,
v begu pred smrtjo
vsi drvimo,
da smo se že nekoč
nekje,
ne vemo kje,
imeli radi.
Da budni smo
in da ne spimo.

Tako.

Samo v naklonjenosti in v ljubezni
prepoznamo sebe, druge, kraj,
od koder smo prišli
in kamor vrnemo se vsi,
nazaj v Celoto,
v prvotni raj!